

Locuint'a Redactorului

Cancelari'a Redactiunii

e in
Strat'a tragatorului [Lő-
vésztosa], Nr. 5.Scrisorile nefrancate nu se voru
primi decatu numai de la corespun-
dintji regulari ai „Federationii.”
Articlii trimisi si nepublicati se
voru arde.

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va esi Mercuri-a, Vineri-a si Dominec'a.

Pretulu de Prenneratiune:

Pre trei lune . . . 3 fl. v. a.
Pre siese lune . . . 6 „ „ „
Pre anulu intregu . . . 12 „ „ „

Pentru Romanii:

Pre a intregu 30 Fr. = 30 Lei n.
„ 6 lune 16 „ = 16 „ „
„ 3 — 8 „ = 8 „ „

Pentru Insertiuni:

10 cr. de linia, si 30 cr. tacs'a tim-
brale pentru fiesce-care publica-
tiune separat. In loculu deschis
20 cr. de linia.
Unu esemplariu costa 10 cr.

Pest'a, in 4. maiu, 1871.

Relativu la sortea proiectului ministrului Hohenwarth, publicatu in unulu d'in numerii trecuti ai diariului nostru, aflamu ca ea ar' fi de già decisa. Partit'a constitutiunale e unita in ace'a, ca proiectulu trebe la totu casulu respinsu, si e probabilu ca cu ocaziunea pertratarii lui se va face propunerea, ca camer'a se se pronuncie in una adresa cãtra Majestatea Sa a supr'a situatiunii si contr'a ministeriului, si innainte de a primi respunsulu, se nu se demitta in pertratãrile bugetului. Prim' se va s'eu nu ac'asta propunere, nu se scie, ace'a inse e siguru, ca desbaterile a supr'a acestui proiectu se voru intrebuintã de una ocaziune binevenita pentru manifestãri de neincredere contr'a guvernului. Clubulu centrului dreptu inea va votã contr'a proiectului, de-ora-ce, precum ni comunica diariulu feudaliloru „Vaterland“, elu e de opiniunea, ca Reichsrath ulu nu are de a face neci una concessiune autonomica dietelor provinciale. — Totu asi' de nemultumiti sunt si natiunali, numai cãtu cã d'in punctu de manecare cu totulu altulu decãtu alu constitutiunalistiloru si feudaliloru, si anume ei privescu libertãtãle acordate dietelor provinciale de pr' restrinã.

Cu privire la venitoriulu planu de actiune alu guvernului, numitulu diariu ni aduce scirea, ca contele Thun privescu dissolverea Reichsrath-ului de fapta decisa. Celelalte voru depinde apoi de la impregiurarea, cum va executã contele Hohenwarth partea positiva a planului de actiune. In cercurile pretinse bine informate se crede, ca in data dupa tramitarea a casa a deputatiloru, va armã si dissolverea dietelor centralistice. In una tiere, precum in Moravia Austri'a-superoara si Misburgi'a, majoritatile voru est de siguru d'in smulu federalistiloru, si e probabilu ca si alte provincie, precum e sp. es. Stiri'a, voru dá majoritatã federalistice. Inse tote tieretele au se fia provocate in modu directu s'eu indirectu, ca se schimb sistemulu de alegere, recunoscutu in tote partile de forte defectuosu si, prin urmare, de netolerabilu. Pre bas'a acestui nouu sistemulu de alegere voru av' apoi a se face alegeri noue.

Resolutiunea galiciana nu s'a presintatu inca Reichsrath-ului. Vom ved' daca dupa presintare, va pot' ea introduce triad'a in marele imperiu dualisatu, s'eu resolverea ei va fi numai de una natura secundaria, prin ce guvernulu, in locu d'a se scote d'in incurcature, va intrã totu mai tare in ele. Se d'ice, ca intre clubulu stangei extreme si intre unii barbati ai Galiciei se facu de nou incercãri de apropiare. Parintii resolutiunii galiciane voiescu a cascigã acestui fetu alu loru sanctiunea chiaru si cu pretiulu drepturiloru celoru-alalte regate si tiere. D'in contra, stang'a extrema soliceza alianci'a reprezentantiloru d'in tieretele, unde nu sunt a se aperã interese nemtiesci.

Miscamintele electorale d'in Croati'a sunt forte viue. Artificios'a majoritate a camerei are in faoi'a sa una apositiune compacta, compusa d'in eleminte diferite, a carei-a scopu pronunciatu este revisiunea si schimbarea pactului inchiatiu cu Ungari'a.

Lupt'a decisiva de la Parisu s'a inceputu de già. Sangeros'a lupta d'in giurulu cetãtii Issy deschise unu sfru de loviri veheminte, cari se continua in partea de sudu si de nordu a Parisului, si probabilmente se voru terminã cu caderea comunei. Diu'a de 30. aprilu s'a terminatu cu ocuparea parcului, a castelului si a cimiteriului d'in Issy, trebuindu, in fine, se capituleze si insu-si fortulu, prin ce truppele de Versali'a au eluptatu unu resultatu, care trebe se fia de importantia mare nu numai d'in punctu de vedere militariu, ci si moralu. Dupa scirile d'in urma, capitularea fortului Issy produse in Parisu una consternatiune orribile, cu tote aceste inse comun'a se mesure energice, cari adeverescu, ca consternatiunea inca n'a strabatutu pãna in cercurile guvernului revolutiunariu, si ca ac'est'a d'svolta inea si acum'a

una resolutiune admirabile, carea pune in uimire pre inimicii sei.

Discursulu lui Thiers.

Siefulu poterei esecutive franceze, s'iretulu betranu Thiers, tien' in siedinti'a de la 27 aprilu a adunãrii natiunale unu discursu, care este cu atãtu mai memorabilu, cu cãtu situatiunea actuala a Franciei este mai critica si mai grava, ca si chiaru in dilele dupa catastrofa de la Sédan. — Dupa-ce deputatulu Gavardie presinta una petitiune, prin carea se cere intrevenirea adunãrii natiunale in favorulu papei, si dupa-ce Emanuilu Arago asterne unu proiectu de lege despre denumirea functiunariiloru, Thiers i'è cuventulu si, sub adunc'a tacere a camerei, rostesc urmatoriulu discursu:

„Domniloru! Rogu camer'a si pre vorbitorii precedenti, ca se me scuse, daca am intreruptu una discussiune atãtu de interesanta, fara ca se me ocupu si eu de d'ins'a. Facundu ac'est'a, me supunu invitatiuniloru mai multoru collegi ai mei; dar' mai inainte de tote am de a observã, ca de-si guvernulu nu-i convine rolulu unui raportoriu de nouãti, totu-si, in impregiurãrile de facia, cari insufla ingrigire lumei intregu, si in momentulu, candu tota Franci'a se aduna spre a-si alege consiliarii comunali, credu, ca este bine a-i spune cãte-va cuvinte despre situatiune, si a-i comunicã aceste cuvinte prin organulu adunãrii, care (adunare) represinta Franci'a in unu modu atãtu de perfectu si de demnu.

„Situatiunea noastra este dorerosa, pentru-ca sangele curge, si acestu sange este francezu; ea este dorerosa, dar' este si consolabile, pentru-ca ne lasa a preved'ã, ca capetulu nenorociriloru nostre nu mai este de parte. Ea este consolatoria si in sensulu, ca fia-care si-face detorinti'a, si cu osebire armat'a, carea este glori'a tiereti si scutul bunastãrii si alu salutei sale. Prim'a noastra missiune a fostu, precum sciti, formarea unei armate bine organizate; si ac'est'a a fostu una grea missiune in asemeni impregiurãri. Guvernulu n'a perdutu nice unu momentu si acum avemu una armata mare si tare, carea, petrunu de sentiulu detorintei sale si prin alegerea conducatoriloru sei, este puternica. Nu ne-amu adressatu cãtra nice una partita, ci cãtra toti barbati onorabili si patriotici ai tiereti. Omenii loiali credu in loialitatea altoru-a; noi ne-amu adressatu cãtra barbati, cari au doveditu, ca, daca aru fi fostu mai bine condusi, aru fi dusu Franci'a la victoria. (Aplause.) Eu nu me desbinu de collegii mei; ei sunt asemenea mie si nimicu nu se face, fara concursulu loru. Noi amu chiamatu, fara amenare, in fruntea armatei nostre pre renumitulu luptatoriu, care asta-di se pote numf calaveru fara frica si defectu (Bravo), care a bravatu calumni'a si de care nice malit'a nu s'a potutu legã. Asiu comite una indiscretiune, daca vi-asiu descoperi planurile de operatiune ale generaliloru nostri; atãt'a inse vi potu spune: ca mesurele luate de siefulu armatei sunt perfecte si sunt resultatulu unor consultãri mature si neprecipitate. Rolulu meu se marginesce, a dá generalului mediu-locele spre a invinge, lasandu-i mana libera intru aplicarea loru. Primele d'ile s'au intrebuintatu pentru lucrãrile de incungiuare (blocare); ac'estea s'au indeplinitu si acum voru incepe operatiunile de actiune. Fortulu Issy a incetatu de a mai bombardã; er' bravulu generalu Fulon, in fruntea la 100 soldati de marina, 300 fetiori de linia si trei companie alte trupe, a ocupatu asta nopte pusetiunea barricadata de la Moulincaux. (Aplause.)

„Ar' fi unu lucru pr' temerariu, de a determinã de pre acum tempulu, in care au se se esecute operatiunile militare. Mare este inse dorerea inimei mele, candu trebe se-mi i'eu refugiulu la cele mai dorerose mediu-loce. Cu inim' sangeranda impedecamu aproviziunarea Parisului si bombardamu cetatea, care este sufletulu Franciei. Aici trebe inse se ne intrebamu francu inaintea tiereti, carea ne va judecã: „Noi suntemu ore ur'ãtorii acestui resbelu?” — Noi nu atacamu, noi ne aperamu pre noi si ordinea publica; noi aperamu legea. (Aplause.) Si prin ac'est'a nu facemu servitiu numai tiereti nostre, ci si principiiloru ordinei si ale libertãtii. In tote d'ilele ni se d'ice, ca se fimu iubitori de pace si se ne impacamu. Ah! dar' daca ar fi vorb'a numai de ambiitiunea si person'a mea, asiu fi gat'a a aduce ori-ce sacrificiu, spre a pune capetu unei situatiuni atãtu de dorerose. (Tiers esprime aceste cuvinte cu ochii plini de lacrime.) — D'in mai multe cetãti ni se scie, ca

se ne impacamu. Noi voimu a ne impacã si voimu libertatea. In unu tempu, candu tier'a are cea mai mare libertate, in una republica, constituita pre cele mai largi base, ce se potu cugetã, ni se repetiesce necontentiu: salvati libertatea! Si chiaru ac'est'a este, ce voimu si ce facemu; libertatea este, pre care voimu a o salvã de unu despotismu fara mandatu, produsu d'in disordinea unei libertãti desfrenate; de nesce omeni, cari cu una orbla si ignorantia funesta comitu celu mai mare reu. (Forte bine!) Nu, noi nu avemu cugete resservate contr'a republicei.

„Adunarea natiunale a respectatu totu ce a aflatu. Unu numeru ore-care de alegutori, cari o denumira, vrũ monarci'a. Dar' facutu-a ea vre-unu pasu contr'a faptelor sustatorice? N'a datu ea tãtu de un'a dovedi, ca respectoza ce a aflatu? Missiunea adunãrii natiunale este, de a organizã tier'a, si ea nu si-a atribuitu alta missiune. Nim e ne a nu conspira contr'a republicei; dar' daca existe vre-o conspiratiune, atunci este cea d'in Parisu, carea ne fortieza a o combate. Ni se mai d'ice apoi, ca se fimu indulgenti. Eu inse de mai multe ori am d'isu si am repetatu, ca indata-ce se voru depune armele, procederea noastra energica inea va incetã, exceptiunandu pre criminalisti, a caroru numeru este inse neinsemnatu. (Miscare si proteste.) — Vi pare dora reu, ca, dupa parerea mea, numerulu criminalistiloru este micu? (Nu!)

U n a v o c e: Dar' armat'a?

Thiers: Me bucuru, ca s'a facutu ac'esta observatiune, carea mi da ocaziunea a rectificã una impregiurare, care sustiene, ca in s'irurile insurgentiloru se afla multi soldati. Numerulu acestoru-a, despre ceea-ce avemu date sigure, este forte neinsemnatu. Este inse de mare insemnatate, ca tier'a si armat'a se scie ac'est'a. Sunt si de acei miserabili, amici ai disordinei, numerulu loru este inse micu si candu se vedu isolati, atunci lasitatea loru criminala inea ese la lumina. Eu singuru stau pre cugete, candu me vedu necesitatu a dá ordine, de-si nu tocmai crudele, dar' ordine de acelea, precum se dau in resbelu. Cãte-odata vinu a ve intrebã si pre Dvostra, daca cugetati asi' ca mine, s'eu nu; a me intrebã apoi insu-mi pre mine, daca intr'adeveru dreptulu este pre partea mea, s'eu nu. (Intrerumperi in drept'a.)

Thiers protesteaza contr'a intrerumperiloru cari lu-impe-deca a-si desfasiurã cugetele, se roge pentru tacere si apoi continua: „Au credeti Dvostra, ca eu ocupu presidiulu in resbelulu civilu, fara dorero? Nu, eu dau ordinele cu fermitate, inse cu dorere. Acum intreb, avutu-amu vre-odata mai multu dreptu pre partea noastra, ca acum? Si daca mai inainte n'asiu fi fostu intreruptu, atunci n'ar fi fostu cu potintia a nu ne intielege a supr'a acestui punctu. De altmintrele ac'est'a se scie chiaru si in Parisu, unde s'a vedintu cu ocaziunea votãrii d'in urma, ca insurgentii sunt isolati cu totulu, pre candu cu noi si dupa noi este tota Franci'a, ea este cu Dvostra, cari sunteti liber'a espressionu a alegerii sale. — Franci'a a votatu la alegerea Dvostra mai liberu ca ori si candu alta-data. Adunarea natiunale a aflatu unu guvernulu provisoriu, si spuneti, intempinatu-a acelu guvernulu vre-unu adversariu? (Nu, nu!) Ce se atinge de collegii mei, cu manele inerucisiate, aretandu-li periclele, ce amenintia patri'a, abi' mi-a succesu a-i induplicã se se puna in fruntea afaceriloru. Daca cum-va existe vre-unu dreptu in lume, apoi unde ar pot' fi, daca nu aici? Elu este la Dvostra, cari sunteti reprezentantii tiereti; este la noi, pãna candu vomu av' increderea tiereti. Nimicu nu se cere de la noi, decãtu reorganizatiunea tiereti; cu fruntea radicata potemu cu totii spune, ce avemu de scopu. Insurgentii nu potu face ac'est'a. Ei vorbescu de libertate municipalu; i-am silitu se se dechiare mai precisu, de ora-ce ei sciu pr' bine, ca patri'a si-va regulã autonomu afacerile sale interne. „Vreti voi — li d'isei — ca comun'a se fia suverana?” Ac'est'a si Dvostra o voiti. Ei inse vrẽu, ca fiecare comuna se formeze una republica speciale, carea se-si aiba armat'a propria si generalulu seu. Cu ac'est'a combatu ei in modulu celu mai abominabilu si mai detestabilu revolutiunea si unitatea franceza, acea unitate, carea dateza de mai bine de diece secole, si pre carea republic'a franceza nu a creatu-o, ci numai a perfectionatu-o.

„Rolulu nostru facia cu insurgentii este, de a consolidã unitatea franceza, fara ca se compromitemu libertatea. — Insurgentii vrẽu, mai departe, scoterea armatei d'in Parisu, a acelei armate, pre carea Parisulu o a primitu totu-de-un'a cu aplause, candu se reintorceã invingutoria intre murii sei. (Forte bine!)

„Repetu, ca conspiratiune existe numai in Parisu. Indata-ce se va sugrumã inse rescol'a, acelu-a, cari voru

depune armele nu li se va întimplă nimicu. Si atunci armata franceza va avé dreptu de a se mandri in tota Francia, precum si in Parisu. (Aplause. — Se cere pacea, ea este aci; daca lipsesce inse mintea sanetosa spre a pricepe acést'a, speru, că constanti'a nostra si eroismulu armatei nostre voru invinge insurrectiunea. (Aplause prelungite.)

Sinodulu eparcialu d'in Aradu.

In dñu'a de Dominec'a Tomei, dupa fiirea misei ordinare, s'a celebratu mis'a schiamarei Spiritului Santu sub pontificarea Santiei Sale Parintelui Episcopu diecesanu, pre langa asistinti'a mai multoru presbiteri. Dupa chiamarea spiritului Santu, Santia Sa Domnulu Epis., ca presiedinte ordinariu alu sinodulu eparcialu, invita pre deputatii sinodali, de a participá la deschiderea si odulu alu doilea eparcialu, salutandu-i cu urmatori'a cuventare de deschidere:

Venerabile Sinodu!

Amesuratu dispusetiuniloru statutulu nostru organicu, cap. 18. art. I. §. 89., am conchiamatu, Doiloru, pre dñu'a de asta-di sinodulu eparcialu alu diecesei nostre aradane.

Dupa rogatiunile cátra Imperatul cerescu, spiritulu adeverului, ca sè ne lumineze, si sè ne conduca pre calea adeverului, cu inima plina de bucuria, Ve salutu Dniloru! Ve salutu iubitoru! cu cuvintele besericeii la serbatoarea serbatoriloru, la inviarea Domnului: Cristosu a inviatu!

Eparci'a nostra aradana, in fruntea carei-a stá Episcopulu, carele in intielesulu canoneloru este detoriu a lucrá midilocitu si nemidilocitu, pentru religiositatea si luminarea preotímei si a poporului, este impartita, precum e cunoscutu, in doue districte, si adeca in districtulu Aradulu si alu Oradei si este prevediuta cu doue consistorie, a caroru-a membri i-a pusu si asediatu increderea Vostra, Venerabile Sinodu!

Raporturile detaiate ale respectiveloru senate, si adeca a celui besericescu, scolariu si episcopescu sunt pregatite si se voru substerne venerabilulu Sinodu spre pertractare si revisiune.

Pre langa tota nesuinti'a intru efeptuirea dispusetiuniloru Sinodulu d'in anulu trecut, nu a fostu cu potintia a satisfacere pre deplinu detorintieloru impuse. Se areta de necesariu o durata de timpu mai indelungata pentru deplina si corect'a incuviintiare a intentiuniloru nostre salutarie si pentru efeptuirea otariloru statutulu nostru organicu.

Domniloru! nu potu a nu atinge la acést'a ocaziune starea nostra financiaria.

In urmarea insarcinari venerabilulu Sinodu, am indreptatu cátra preotímea si poporul credintiosu litere pastorale in 3. septembrie 1870, sub Nr. 182., pentru o contribuire directa dela credintiosi, si am provocatu comunele de marturisirea nostra la oferte benevole; éra pre crestinií cei binecuvantati de Ddieu la daruri singuratiche.

In privinti'a acést'a mai departe s'a facutu provisiune, ca pre anulu scolariu 1871, contribuirea eieptata sè se incasseze; é' cu privire la ofertele benevole si darurile singuratiche pâna acum nu suntemu in stare a referá cutare rezultatu; deci in meritulu de sub intrebare Vi postescu, si

Ve rogu Domniloru! ca in Sinodulu presinte sè ne consultam, si sè dispunemu cele necesarie si potrivite.

Cestiunea comuneloru mestecate inca nu este decisa precum si pretensiunile nostre d'in fondurile comune besericesci si scolariu; nu e decisa inca treb'a in privinti'a monastireloru. Totu-si s'a inceputu si se urma cu succesu bunu desbateru intre subcomisiunile ambeloru delegatiuni congressuale. Prin urmare, avemu sperantia cá trebele espuse in delegatiunea carea ni stá inainte, dora se voru complaná pre cale pacifica si amicabile.

Cele espuse, ca trebele nostre mai momentose in cuventarea acést'a de deschidere, aducundu-le inainte pre scurtu, cu scopu de a trage la ele binevoitoria atentiune si ingrigirea Dloru Vostre, sesiunea presinta a anulului 1871 o declaru de deschisa; si me rogu lui Ddieu si Tatalu cerescu, ca in desbaterile nostre sè fia între noi voi'a buna a dragostei; sè fia indurare, ca un'a sè gandimu, un'a sè intielegemu; nimic'a cu prigonire séu cu marire desierta sè întreprindemu, ci cu smerenia unulu pre altulu sè socotimu, nu numai ale sale ci si ale altoru-a dar' mai vertosu ale lui Ddieu fiesee-care se cantamu. Că-ci asié va fi Cristosu intru noi si noi intru Cristosu. Aminu. Filip. C. II. v. 1—5.

Dupa deschidere urma predarea credentialeloru.

Pres. cetesce numele deputatoru noi alesi, si totu odata face cunoscutu sinodulu, cumcá deputatu d'in B. Comlosiu, Iulianu Grozescu, prin telegramu si-a datu demisiunea. — Se iè la cunoscentia si presidiulu se insarcineza de a face alegere noua in cerculu vacantu.

L. Ionescu propune ca credentialele noiloru deputati sè se predèe comisiunei verificatorie d'in anulu trecut spre verificare. — Se decide, si cu acést'a siedinti'a se inchiaia.

Siedinti'a II. Se cetesce si verifica procesulu verbalu alu siedintiei precedente. — Dupa presintarea mai multoru petitiuni, cari se trecu la comisiunea petitiunaria, presiedintele presinta raportulu presidiulu. Mironu Romanulu se scola si spune cum-cá raportulu S. Sale Dlu Episcopu contine si asié feliu de obiecte ce s'ar' tiené de consistoriulu oradanu, precum despre organizarea protopresbiteratoru etc. prin ce vede a se vatemá drepturile acelu consistoriu.

D. Pres. demustra prin statutulu organicu, cum-cá tote cele amintite in raportu cadu in sfer'a sa, prin urmare nu afla vatemate drepturile consistoriulu oradanu.

Borlea dice, cá organizarea protopopiateloru trebue sè fia asemene in intrég'a diecesa, éra nu in districtulu Oradei intr'unu chipu si in alu Aradulu intraltulu; de aceea consistoriulu d'in Oradea are numai de a face proiectu in caus'a acést'a, si a-lu substerne consistoriulu eparcialu d'in Aradu spre orientare. — Ionescu face atentu sinodulu, ca sè nu se lase in desbateri speciale acum'a, candu se cetesce raporturile, ci se fia cu rabdare pâna le va substerne comisiunile spre desbateri speciale.

M. Romanulu presinta raporturile d'in partea consistoriulu Oradanu!

Presiedintele propune ca tote raporturile sè se predèe comisiuniloru in sfer'a caroru-a cadu. — Mihaiu Besanu dice, cá de ora ce e vorba despre raporturile consistoriale,

ar' fi de parere ca acci membri ai comisiuniloru, cari sunt si asesori consistoriali, sè nu partecipe la desbateru raporturiloru, ci in loculu loru sè se alege altii.

Acést'a parere partinindu-o mai multi, se decide, ca pentru reviderea raporteloru consistoriale sè se alege comisiuni noue. Si asié se alege pentru resortulu besericescu: Ioanu Tieranu, Petru Chirilescu, Petru Cermena, M. B. Stănescu, Georgiu Dringo. Pentru resortulu scolariu: Ioan Ratiu, Lazaru Ionescu, Mihaiu Buneiu, Nicolau Zigrea, Teodoru Halicu, Ioanu Bic'a. Pentru resortulu episcopescu: Vincentiu Sierbanu, Andreiu Machi, Georgiu Hornoiu, Paul Rotariu, Dionisiu Cadaru si Isidoru Popescu.

Referintele comis. verificatorie P. Deseanu raportéza despre rezultatulu d'in partea comisiunei respective.

Dupa acést'a notarii sinodali cetesce raporturile presidiiale, cari tote se predau comisiuniloru concerniate.

Mironu Romanulu referenza numai pre scurtu despre starea scoleloru d'in districtulu Oradei-Mari, aretandu totu odata pedeele pentru cari nu s'a potutu face prea multu pentru inaintarea invetiamentulu. Spune cá pâna acum totu districtulu e impartitu in 9. inspectorate si cumcá s'a facutu dispusetiune pentru infintiarea reuniuniloru invetiatoresci; afara de acést'a s'a facutu pasiu la guvernul pentru catredrele de chatecheti la gimnasiulu d'in Beiusiu, Oradea-Mare si Salont'a. Statistic'a scoleloru e urmatoriá: 217 scole cu 212 invetiatori si cu 17,270 scolari, d'entre cari numai o minoritate nu prea insemnata cerceteza scol'a regulatu.

Dupa cetirea raporturiloru, S. Sa D. Pres. face un proiectu de conclusu in privinti'a ajutorulu votatu de dieta pentru beserica orientala, propunendu ca sè se faca o reprezentatiune cátra ministeriulu de cultu, prin care sè se indegetedie, ca la impartirea sumei de 50,000, între romani si serbi, sè ièe in consideratiune cá serbii numera numai 400.000 suflete si dispunu cu unu fondu de 3 milioane, pâna candu romanii, fiindu unu milionu de suflete, nu dispunu de neci unu fondu; sè fia cu privire la aceea, cá dieces'a aradana are cu 200,000 suflete mai multe de cátu cea caransebesiana si pre langa acést'a are doue consistorie.

Propunerea acést'a, aflandu-se de forte urginta se primi eu bloc.

Se alése Dlu Paulu Rotariu de notariu in loculu lui J. Grosescu, care prin o telegrama a renunçiatu la mandatu.

I. P. Deseanu face o propunere in privinti'a funduriloru si respective a masei lasamentale a Elenei Birta n. Ghiba in nescu cu raportulu senatulu consistorialu episcopescu. — Dlu M. Besanu propune ca sè se faca instructiuni pentru manipularea corecta a oficiulu preotiescu. — Se transpune la com. organizatoria.

Dupa „Sper.“

Program'a

siedintiei publice a societáti de lectura a alumniloru seminariali d'in Blasiu, ce se va tiené in 16 maiu 1871 st. n., la 8 1/2 ore inainte de média-di:

1. Invocarea spiritulu santu.
2. Deschiderea prin O. D. prefectu de studie Gedeonu Blasiaru.

FOISIORA.

Momente d'in istori'a fanariotiloru.

(Urmare.) *

In cátu pentru fanariotii moderni, de cari au avutu parte parentii nostri si avemu noi insi-ne pâna asta-di, studiulu nostru a supr'a spiritulu de care este condusa acést'a classa de omeni, trebue sè fia si mai aprofundatu. — Cine sunt si ce sunt fanariotii in dílele nostre? Amu premisu indata la inceputulu acestei conversatiuni istorice, cá in apreptiarea acestei clase de omeni nu ne vomu provocá la marturi'a romaniloru, ci vomu presupune cá noi cá interesati suntemu incompetenti in acést'a cauza. Acum adaugemu, cá spre a ne informá dreptu si fára partenire despre fanariotii moderni, vomu cere primele informatiuni de la poporul grecescu, de la scriptorii sei moderni, de la fihellenii germani, franci, s. a., si numai dupa aceea vomu reveni la opiniunea nostra culesa d'in experientia.

Intre scriptorii greci moderni, Markos Zallouy in cartea sa titulata: Essai sur les Fanariotes (Marseille 1824 et 1830) descrie pre fanarioti asié precum i cunosce d'insulu si fára a-si imprumutá cunoscentiele si opiniunile sale de la altii. D'entre straini ne-amu poté provocá in lini'a prim'a la tote acelea persoane diplomatice de rang si mai inaltu, si mai subordinatu, cari cá de doue sute de ani incoce, petrecundu in Constantinopole, au venit in contactu de aproape nu numai cu turcii, dara si cu grecii d'in Fanaru, in cátu adeca multi d'in acesti-a se afla in functiuni publice turcesci, tocmá si in cele diplomatice. Căti-va diplomati de acei-a au scrisu si au publicatu memoriale si alte opuri despre lucrurile turcesci si grecesci. Se mai potu citá si alti europeni literati, mai alesu istoriografi, cari au petrecutu

in adinsu in tierel imperiulu turcescu si anume in capitala, unde au invetiatu limbele orientali si pre cea grecésca, pentru cá asié cu ajutorulu aceloru-a sè-si pota formá ei insi-si una opiniune individuale independente despre lucrurile orientali. — De la acei scriptori greci si straini, căti s'au ocupatu si de fanarioti, noi aflámu mai pre scurtu acestea.

Nu se pote negá, cá unii fanarioti si-cascigara mari merite pentru natiunea grecésca, atátu prin infintiare si dotare de scole si alte institute natiunali, cátu si prin impregiurarea, cá, dupa-ce mai multi fanarioti au apucatu a recascigá influentia si inca une-ori destulu de mare la Pórt'a otomana, ei apoi folosindu-se de positiunea loru, au lucratu multu; pentru cá jugulu turcescu sè se mai aline de a supr'a corbiceii poporulu grecescu. Caletoriele mai multoru fanarioti in tierel europene, éra mai alesu in Francia, de unde s'au reintorsu cu óre-si cari cunoscentie moderne, au adausu multa la desceptarea greciloru d'in intunereculu in care i aruncase tirani'a. Unulu inse d'in cele mai mari merite ale fanariotiloru pentru conatiunaliu loru a fostu, cá putienu dupa uciderea domnulu Muntenlei, Constantinu Brancovanu, si a filoru sei, si dupa esirea d'in Moldov'a a familieii Cantemiriu in essiliu, acei-a-si fanarioti au sciutu midiu-loci la Pórt'a, pentru cá domni'a in tierel romanesci sè ajunga pre manile loru. A fostu lucru celu mai firescu, cá d'in acea óra poporul grecescu d'in Turci'a sè incépa a resuflá mai usioru. Lasamu cá domnii greci, aduceáu cu sine cete intregi de greci, pre cari i puneáu in functiuni publice si i casatoriáu in tíera; lasamu cá monastieriele moldavo-romanesci se implura de greci, si chiaru scaunele archiereesci in Moldavo-Romania iuepura a se ocupá de greci, dara apoi toti domnii fanarioti, cáti scapáu cu viétia, acumulau avutie cu milliónele, ocupáu mosie intense si forte fertile, ale caroru venituri pre familieele loru le puneau in stare de a se alaturá langa familieele de principii si magnati feudali d'in tierel europene. Se intielege usioru, cá d'in védi'a ce-si-cascigá pre acést'a cale familieele d'in Fa-

nar, una parte se reversá si asupr'a natiunei grecesci. Cu alte cuvinte, in acestu casu mai tote relele câte faceáu fanariotii moldavo-romaniloru, se prefacau in bine pentru greci. Mai este inse si unu altu bine considerabile pre care lu traseru grecii d'in impregiurarea, cá câte-va familie de fanarioti cascigara de la turci privilegiulu, in vigórea carui ocupáu tronurile romanesci. Domniele tiereloru romanesci eráu sonsiderate de greci cá una punte, preste care aveáu ei sè tréca spre a restaurá tronulu imperiulu bisantin crestinescu si a respinge pre turci pâna la Eufratu. Acea sperantia si acea perspectiva nutrita si sustienuta in poporulu grecescu mai multe diecime de ani, nutriá totu-una-data increderea lui in viitoriu si in poterile proprie. Éca deci si adeverat'a cauza, pentru care de ess. Alessandru Ipsilanti tratase asié de susu in diosu cu Tudoru Vladimirescu. Totu-de-un'a fanariotii au pastratu a supr'a tiereloru romanesci aceea ce se numesce între legisti Jus virtuale, pre care lu pastrara si ungerii. Precum adeca ungerii sustienu, cá tierel romanesci sunt provincie ale coronei ungeresci, intocma fanariotii le considera de provincie ale imperiulu bisantin, cascigate nu prin turci, ci cu câte-va sute de ani mai inainte.

Ar' crede cine-va, cá poporul grecescu se va fi aretandu cátra familieele d'in Fanaru in totu tempulu si la tote ocaziunile forte multumitoriu pentru acestea bunuri si avantaje positive, d'in care participase elu in modurile aretate mai in susu. Nimicu mai putienu decátu acést'a. D'in contra grecii tienu asié, cá de ess. rapacitatea primatiloru greci, adeca a prefectiloru de districte, nu-si mai are parecii'a si neci la unu poporu crestinescu; de aceea ei le dícu la aci Chodjabashi in bajocura „turci botezati.“ In cátu pentru prefidi'a fanariotiloru, apoi acést'a trece si la greci de proverbiale intru atát'a, cátu ei pre fanarioti i tienu de mincinosi nascuti si nu li dau neci unu crediementu. Intru asemenea este de scandalu ambiuniunea si vanitatea loru, carei impinge asié departe, cá caletorindu ei pr in Europ'a, sè-

*) Vedi Nrii 40, 42, 43 si 44 ai „Fed.“

3. „Unu cuventu in memori'a laureatului poetu Andreiu Muresianu," de Georgiu Brateanu, teol. an. III., rostitu de autorulu.

4. „Cătra martirii romani d'in an. 1848—1849," poema de A. Muresianu, cantata de corulu seminariale.

5. „Mirarea mea," poema de Iosifu S. Vasileo, teol. a. II., declamata de autorulu.

6. „Despre poes'ia epica cristiana," disertatiune apolegetica de Alesandru Gram'a, teol. a. IV., cetita de autorulu.

7. „Éca, éca turturic'a," poesia de Ioniti'a Badescu, cantata de corulu seminariale.

8. „Mortea lui Georgiu Sincaiu," poesia de Iustinu Popfii, declamata de Atanasiu Macelariu, teol. a. IV.

9. „Omenimea se deriva de la un'a ér' nu de la mai multe parchie de ómeni specifice diverse," disertatiune de Sofroniu Pascu, teol. a. IV., cetita de autorulu.

10. „Nu desprezu," satira de Vasiliu Petricu, declamata de Ioane Vladu, teol. a. III.

11. Inchiderea.

12. „Mersulu lui Iancu," cantatu de corulu seminariale. Blasiu, in 1. maiu 1871.

In numele comis. arang.

Eliu Chirila,
presiedinte.

Silvestru Nestoru,
notariu.

Multumita publica.

Subscri'a antistia d'in opidulu Sir'i'a vine cu acésta ocaziune a multumf in publicu Sant'ei Sale domnului Episcopu gr. cat. Iosifu P a p p Szilágyi pentru parintesc'a sa ingrigire de a ni veni intru ajutoriu cu 2000 fl., a d e c a d o u e m i i f l o r i n i v. a., la edificarea scolei greco-catolice confessionale in opidulu Sir'i'a, d'in casa s'a propria. Pre candu de o parte ni-amu tenuu de detorintia crestinesca si nationala a i aduce multumita publica in numele comunei in-trege de 5200 suflete romane, pentru acestu ajutoriu maretiu, jertfitu pre altariulu culturai nostre nationale; pre de alta parte nu vomu incetá a ne rogá la ceresculu parinte pentru indelung'a vietia si sanetate a Sant'ei Sale, cá pre terenulu culturai se pota mai demulte-ori a avé pilegiulu favoritu de impregiará a-si validá binefacerile sale salutarie. Datu in Sir'i'a, in 1. maiu, 1871. — In numele opidului Sir'i'a: Ioane Moldovanu, notariu, Savu Vela, jude, Sav'a Olariu, Nicolau Iuiu, Petru Ludaia, Constantinu Lazarescu.

VARIETATI.

*(Necrologu) De la Oradea-Mare ni-se scrie: „Immortentarea Canoniciului-Rectoru Ionu Popu, s'a intemplat in 10 aprile a. c. La actulu de ingropatiune au ponteficatu Episcopulu Szilágyi, asistatu de vre o 20 de preuti. Tempulu érá frumosu, favoritoriu, nenumarata mul-

dea la totu passulu titluri de principe, comite, marchionu si cáte alte secature, ceea ce vatema fórte multu sentiulu democraticu alu greciloru. In fine grecii n'au uitatu, cá multi fanarioti s'au aretatu si au fostu mai mari tirani si decátu pasii turcesci. Éra in cátu pentru castitatea matrimoniale, apoi in acestu punctu abié mai poti alege intre poligami'a turcesca si cea fanariotica. Despre clerulu inaltu d'in Fanaru nu voimu sè atingemu nimicu mai multu, decátu cá grecii d'in Greci'a libera abié apucara sè scape de sub administratiunea lui, formandu-si acasa la ei in Athen'a sinodu independente de patriarhia, precum e si in Russi'a, pentru cá sè sece cu totulu cumpl'ia simonia si rapacitate, care storcéá medu'a poporulu si de almintrelea amaritu. — Mai in scurtu, poporulu grecescu tiene pre fanarioti in genere de una classa de ómeni cu totulu degenerata, éra anume patriotismulu loru lu caracteriséza prin una satira titulata: „Anglulu, franculu si russulu." Acei trei caletori de trei nationalitati diverse venira la Greci'a, pentru cá sè cunésca tier'a si pre locuitorii ei, despre cari audisera si citisera, cá suferiáu multe rele de la turci. Cum ajunsera in tíera, mai antáiu intempnara pre unu arhiepiscopu. Voindu ei a conversá cu acelu prelatu a supr'a miseriei poporului, prea santi'a sa, in locu de ori-ce alta respunsu, li díse: *Kips*, de candu portu eu acestu vestmentu, n'am observatu nimicu d'in tóte relele acelea, pre care mi le insíráti Dv.* De alt-mentrea, daca Greci'a sufere, fara cá sè se planga, apoi acésta nu este altu ce-va, decátu pedéps'a meritata pentru peceatele sale. Eu inse sum pré multumitu, numai sè-mi in-tre dicimele regulatu, si nu-mi pasa cá poporulu a inceputu sè vorbésca despre libertate. — Caletorii se departara uitandu-se cu mirare unulu la altulu. De aci ei mersera la unu asié numitu „principe" grecescu, de la care éra-si voira sè afle ce-va despre starea poporului grecescu.

*) Adeca: Mie-mi merge bine de minune, ce-mi pasa mie de poporu.

tíme de poporu s'a adunatu a dá repausatulu ultim'a onore, cátu se pote díce, cá in Oradea-Mare de multu nu s'a intemplat ingropatiune atátu de grandiosa. Conductulu au esitu la 9 1/2 ore d'in Seminarulu rom. si processiuinea pána la beseric'a catedrala au tenuu una ora intrega, cerimoni'a s'a finitu la 12 ore. Cadavrulu s'a asiediatu in cripta de a supr'a loculu unde jacu osamintele eppului Erdeli. — Adormitulu au testatu besericee seminarului, pentru liturgié 200 fl., fondului preuteseloru veduve, 200 fl. — fondului preutiloru deficienti 400 fl. — Sociei lui Barbulu, nascuta A. Venteru (nepota de la fic'a sororii sale) 600 fl. esecutoriulu testamentulu 200 fl. — éra sum'a ce va remané dupa acestea, dupa limpedírea detorieloru si a speseloru de immortentare sè se imparta in doue párti egale, una jumetate sè fie a seminarului, alta jumetate a prunciloru nascuti d'in sora-sa, veduv'a lui Vidrai. — Facundu-se inventarea, bani gat'a nu s'a gasitu, ci numai nesce obligatiuni in val. de 400 fl., deci mas'a consta d'in acaraminte, efecte, etc. d'in casa si d'in 3 polizze de asecuratiune in valoare de 7000 fl. d'in cari un'a de 2000 fl. va deveni, precum se aude, obieptu de procesu, cá-ci repausatulu se asecurase in 20 Ianuariu, a. c. precandu morbulu érá, — precum se díce, — latente.

Credeamu cá se va gasi intre stimatorii d'in Oradea-Mare a repausatulu vre unulu d'in cleru, alu carui-a ilustratiune fu adormitulu, cá sè-si iée ostene'l'a a ni tramite spre publicare biografi'a barbatului, care tota viéti'a sa au plinitu-o pre campulu celu vastu, dar' putínu cultivatu alu educatiunii, séu celu pucinu, cá sè ni tramita datele adunate, dar dupa ce pana acum nu avuramu onorea de a primí neci biografi'a neci date, cu asta ocaziune, publicandu impartesirile de mai susu, venimu totodata a dá d'in parte-ne tributulu de stima si recunoscentia ce datorimu barbatului, care in viéti'a sa au binemeritatu de natiune, beserica si educatiunea publica si cu carele noi am avutu, de doue decennie incoco, fericirea de a s'fa in relatiuni amicabile.

Ionu Popu s'a nascutu in Beiusiu la 6 Augustu 1816. Studiele gimnasiale si filosofice le a facutu la institutele d'in Oradea-Mare, éra celea teologice la universitatea de Vien'a, cá alumnu alu convictulu imp., unde atunci cele trei diecese romane: de Blasiu, Sabliu, Oradea-Mare, tramiteá spre crescere cáte 2—3 alumni, intre cari, in acellu tempu, cá conscolariu alu lui I. Popu, se aflá si P. S. Sa parintele Ioanu P o p u, asta-di Eppu alu Caransebesiulu. Avemu sè relevámu specialminte cá I. P. tote esamele sale le a facutu cu sucesu stralucitu, cá-ci natur'a l'indiestrase cu minte agera si ingente memoria, ce nu l'a parasitu neci in etatea sa mai innaintata. In 14 Noembre 1839 fu chirotonitu preutu de eppulu Vulcanu, si numitu vice-Rectoru Seminarului dumestecu d'in Oradea-Mare, fiindu atunci cá si asta-di inca laudabilulu usu, devenitu aproape regula la Vener. Ordinariatu diecesanu, de a despune de profesori la preparandi'a romana, de perfecti si vice-rectoru in seminaru, de profesori la gimnasiulu de Beiusiu, mai alesu teneri crescuti la institutele mai innalte si cu preferintia pre cei crescuti la Vien'a. I. P. de cum a intratu, n'a mai esitu d'in Seminaru, neci chiaru dupa numirea sa de canonicu urmata forte tardíu, numai dupa 25 de ani de grele servitié pedagogice. D'insulu au sustienutu

Acelu „Mari'a sa" inse li dede unu respunsu mai bruscu decátu cum fusese alu prea s. sale. „Principele" adeca li díse: „Ce voiti Dvostra? Eu tiranescu si despoiu pre poporu, pentru ca sè placu divanului si sè-mi tienu capulu meu la locu." Dupa acestea se departá iute, dicendu cá merge in harem, unde un'a d'in nevestele sale tocma acum are sè primésca darurile aduse de cátra locuitorii provinciei administrate de elu.

Éca, acésta este judecat'a poporului grecescu despre fanariotii d'in dílele nostre. Sè vedemu acum, ce opiniune au si europeni despre d'insii. Fanariotii in ochii europeniloru sunt representantii unei caste de omeni, cari stáu sub influinti'a Portei si sub domni'a moralei turcesci, omeni descepti de la natura, ajunsu si la unu gradu ore-si-care alu culturai, lipsiti inse de unu sentiementu patrioticu mai inaltu, d'in contra plini de patim'a ambitiunei, egoismului, rapacitatei si a poftei de domnire impreunata cu intrig'a.

Intr'aceea europeni de cáti-va ani incóce sunt de opiniune, cá fanariotii aru fi inceputu a perde multu d'ia influinti'a loru de mai inainte. Noi nu suntemu de acésta parere, cá-ci de amu fi, de siguru cá nu erámu sè ne ocupámu asié multu de acésta classa de omeni. Acei omeni, cari n'au incetatu d'in activitatea loru prefacuta ore-si-cum in alta natura neci chiaru atunci, candu capetele loru cadeán cu sutele, in tempulu nostru ei nu se voru gená mai multu de opiniunea publica, decátu se genéza colegii loru d'in apusu, adeca iesuitii. Unii cá si altii sunt condusi de patem'a domniei absolute, daca s'ar' poté preste omenimea intréga; unii cá si altii nu alegu mediu-locele, numai scopulu sè se ajungu, unii cá si altii lucra cu una perseverantia spaimantatoria, de regula la intunerecu, mai raru la vederea lumei. Scopulu ambeloru acestoru caste e: Restaurare de imperiu, unulu in resaritu, altulu in apusu. — Intr'aceea díca ori-cine cáte va voi, dara asié precum stáu lucrurile in dílele nostre, pentru poporulu daco-romanescu, fanariotii totu mai sunt si remanu mai periculosi inca si

disciplin'a intre alumnii seminarului cu mana vigorosa, potemu díce aspra, éra de si cei mai multi barbati esiti de sub man'a lui, i imputau asprime aproape tirannica, avemu sè reflectámu, cá in epoc'a antemartiala sistemulu de educatiune in Ungari'a si Transilvani'a érá aproape brutalu, intemeiatu pre dícal'a devenita assioma de crescere „Virgando crescimus". I. P. au urmatu si elu acestu sistemu pána la 1848, éra de aici in colo schimbandu-se sistemulu, d'insulu inca s'a schimbatu cu totulu, cu tote acestea inse si cu tote binefacerile sale, d'in caus'a firei sale severe, au fostu mai multu respectatu si temutu decátu iubitu de alumnii Seminarului. Clerulu inse si intieleginti'a mirena l'a stimatu si l'a iubitu multu cá pre unu barbatu destinsu ce intru adevveru au si fostu, astfelu, cátu cu ocaziunea miscaminteloru sinodale d'in 1848 I. P. érá celu mai popularu barbatu in diececea Oradii-Mari, d'insulu ajunsese capulu partitei liberale d'in cleru si chiaru a celei nationale in Cristian'a. Acestu rolu si mai vertosu partecaparea sa la unele sinode protopesi pregatorice, éra anume la celu d'in protopopiatulu Luncei, in care se afla cei mai aprigi luptatori contr'a prevalintelul despotismu episcopescu si a incuibatulu magiarismu d'in curtea eppla, precum intre altii faimosulu „pop'a de Spinusiu P. R. alias pepea Domniloru" (asta-di canon. in Logosiu) protop. Cristianu, Ionu Popdanu, etc. totu atátea persone reavediute dar' si temute in curtea eppla, si in fine luptele cele inversiunate d'in Sinodulu diecesanu ale majoritatii clerului in contra eppului si a curteniloru sei (intre cari celu d'antáiu eppulu actualu, atunci secretariu, carui-a i-se atribuíá tote peceatele eppului Erdeli), cari tote se considerau a fi emanatiunea agitatiuniloru lui I. P. fusera caus'a de acestu-a abié dupa 25 ani potú ajunge a fi numitu canonicu, cu tote cá la acésta demnitae aveá mai multe titluri decátu altii cari ajunsesse a fi numiti innaintea lui. I. P. au fostu anni indelungati si profesori la preparandi'a rom., in fine, dupa multele servitié fu numitu canonicu, rectoru seminarului rom., directoru preparandiei rom., inspectoru supr. scoleloru nat. diecesane, abate St. Nicolau de Ercei, Cavaleru ord. Franciscu-Iosifu I. si prelatu ponteficin. — Intre cei aproape 200 alumni seminariali, au fostu pre totu anulu mai multi intretienuti si ajutati de repausatulu, asemene si tenerii estranei potú sè vorbesca despre liberalitatea sa, éra de la 1850. incóce, prin concessiunile sale si influinti'a ce o aveá la prefectii comitatului si anume functiunandu romanofili Petracu si Haidu, cea mai mare parte a deregatoriloru rom. au fostu recumendati si spriginiti prin intrevenirea sa personala. — Fia-i memori'a eterna!

*(Una scena comica.) In comitatulu Albei-superoie, in Transilvani'a, s'a intemplat dílele d'in urma ale lunéi lui aprile urmatori'a scena comica intre vice-comitele Victoru Maurer si judele cercualu Csiki, si adeca: Judele cercualu pedepsi d'in ore-care cauza pre visitulu (cocisiulu) vice-comitele; acestu-a chiamá pre judele cercualu in casa sa in Ormenisiu, si-lu intrebá, cá cum de s'a incumetatu sè-i pedepsesca visitulu, fara nice unu dreptu. La acésta judele cercualu replicá, cá pentru unu asemenea delictu crede a avé dreptu sè pedepsesca nu numai pre unu visitu, ci chiaru si pre vice-comitele. Acésta replica a fostu de ajunsu pentru a dá locu urmatoriulu dialogu: Vice-comitele: Retrageti cuvintele, cá daca nu, ti-

decátu iesuitii. Causale sunt invederate. Iesuitii abié potú veni in contactu cu daco-romanii, ici colea prin cáte unu arhieru, séu prin altu besericianu perduu pentru natiune, éra mai departe d'insii nu potú face reu immediatu, pentru cá li lipsese potestatea de arme, cá-ci asta-di nu mai e neci anulu 1700, neci 1750—80. D'in contra, fanariotii se mai afla pána in diu'a de asta-di cu míle si cu diecele de mi in celu mai strinsu contactu cu cea mai mare parte a poporului romanescu, adeca in familie, in beserice, in administratiunea publica, in tribunale, in corpulu legislativu, la campu (arendasii greci), in cele mai de frunte piatie comerciali si pána la celu d'in urma orastelu, tocma si in armata; chiaru una parte a diuaristicei romanesce se afla in manile si sub conducerea fanariotiloru. Reu, forte reu se insiéla acei-a cari credu, cá fanariotii nu mai domnescu in Moldov'a si in Munteni'a. Spiritulu loru predomnesce preste totu, si elu predomnesce in modulu celu mai nefastu pentru elementulu daco-romanescu, carui-a i se prepara unu finitu d'in cele mai tragice. Reulu adeca celu mai infricosiatu pre care lu facu fanariotii daco-romaniloru este, cá precum jidovii, intocma si fanariotii submina preste totu moralitatea poporului, lu despoia totu-una-data de averile materiale. — Supremulu reu inse remane surparea moralitatei, dupa care va urmá de siguru perirea. Dupa acestu reu vine despretiurea individualitatei daco-romanesce, in contra carei-a se propaga inadinsu unu cosmopolitismu, nu acelu rationatu si evangelicu (iubesc pre de aproapele teu cá pre tine insu-ti), ci cu totulu altulu, destramatu si destramatoriu, care s'ar' poté numi cu dreptu multu mai mare: comunismu selbatecu.

(Finca va urmá.)

stergu una palma! — Judele cercualu: Daca stă treb'a astu-feliu, apoi eu ti-voiu dá doue palme pentru un'a. — Dar' nice nu apucă sè se exprime bine si vice-comitele i si incaldî una falca. Judele cercualu nu-si perdî inse cumpe-tulu, si, conformu promissionii sale, indata si-facî palm'a pumnu si dede adversariului seu doue loviri in facia cu atât'a taria, încâtu lu ametî si-lu doborî la pamentu. Vice-comitele si-reveni inse uite in fire si, radicandu-se, sarî de nou supr'a judelei cercualu, care inca nu vrî sè i-remana detoriu. In fine inse vice-spanulu, ca mai slabu la muschi, trebui sè ceda si sè-si caute refugiulu in odai'a laterale, de unde se reintorse apoi cu unu resolveru in mana si, mergundu spre judele cercualu, i strigă: „Acum ingenunche, cane, si te roga!“ — „Ingenunchea o lasu frumosu la o parte,“ — respunse acestu-a — de altmintrelea singuru esti cane; pusca numai; inse ochiesce bine, că-ci daca vei gresi, te voiu tractă cu una noua editiune de pumni.“ — Luandu lucrurile una aversiune asié de seriosa, cei de facia (intre cari si judele singularu d'in Heghigu, Albertu Csiszér) fugira toti d'in casa, spre a nu fi martori la unu omoru à la Pierre Bonaparte, séu spre a nu fi chiaru si ei impuscati. — Sangele rece, cu care judele cercualu a intempnatu amenintiarea revolverului, a f. cutu a supr'a vice-comitelui una impresiune asié de mare, încâtu n'a mai insistatu nici cá sè ingenunche, nici sè se roge, si nice cá a puscatu. — Care d'in ambii acesti functionari ai comitatului mentiunatu va pasî cá acusatariu inaintea tribunalului, nu se scie inca.

** (Omer pasi'a), a carui-a morte ni-o anuncia diariile belgiane, s'a numitu Michaiu Lattas, si s'a nascutu in anulu 1811 (dupa altii in 1806) in Croati'a austriaca, si anumitu in Plaski, langa Fiume, unde tatalu seu fusese oficieru intr'unu regimentu confiniariu. Crescutu in scoal'a normale militaria, ude si-a cascigatu una scrisore frumoasa, a intratu ca cadetu in regimentulu confiniariu d'in Ogulin, inse, fiindu intrebuintatu numai ca scrietoriu, preste putienu si-a luat remasu bunu de la oficiulu seu, a mersu in Bosni'a, trecu la religiunea mohamedana si si-adoptă numele Omer-Unu comerciantu mohamedanu l'a luat la sine ca instructoru pentru copii sei, si in anulu 1833 lu tramise d'impre-una cu ei la Constantinopolea. Aici tinerulu diliginte intră ca caligrafu in una scoala militaria, si preste putienu si-scih cascigă favorulu veteranului Chosrew pasi'a, cu ajutoriulu carui-a deveni apoi caligrafulu eredelu de tron, fiitorului sultanu Abdul Medschid. De aci inainte inaintă cu pasi rapedi. Ca generalu supremu sugrumă in anulu 1851 revolutiunea d'in Bosni'a, si in 1852 pre cea d'in Muntenegru. Erumpendu in anulu 1853 marele resbelu orientalu, Omer fu numitu maresialu campestru si generalissimu preste tôte poterile armate ale Turciei, cu cari batî pre rusi la Olteni'a (in 4. noemvre) si la Cetate (in 16. ianuaru 1854.) Pre tempulu resbelului d'in Crimea, candu poterile apusene faciau sangeros'a campania, Omer se tinea cam passivu, pâna candu in fine, in 17. fauru 1855 i succese si lui a respinge pre rusi la Cupatoria, cu perderi enorme. In lun'a lui octobre alu acelu-i-a-si anu intreprinse una expeditiune in Asi'a mica. Dupa terminarea resbelului, Omer fu numitu guvernatore generalu in Bagdad; si in anulu 1867 s'a dusu in Caudi'a, pentru a suprime revolutiunea de acolo.

** (Vie'ti'a omenesca.) D'in 10 omeni ce se nascu intr'o di, numai unulu ajunge la versta de 74 ani; d'in 18 asemenea nascuti, numai unulu ajunge la versta de 80, si d'in 43, era-si numai unulu ajunge la 85 ani. D'in 60 nascuti intr'o di, abî unulu ajunge la 88 ani, si unulu care are a se face betranu de 100 de ani, trebue sè veda immortandu-se 3500 persone nascute totu intr'o di cu d'insulu, era inaintea celui ajunsu la 105 ani, au trebuitu sè mora 14.000. D'in 25.000 numai unulu ajunge la 106 ani; d'in 50.000, unulu la 107, si d'intre unu millionu de omeni unulu la versta de 110 ani. D'in 100.000 copii moru in anulu celu dantăiu alu vietiei lor 22—23.000; dupa acesti-a urmēza 8—9.000 in alu duoilea anu; 4—5.000 in alu treilea; 2—3.000 in alu patrulea; 1500—2000 in alu cincilea; si chiaru alu sieslea anu cere inca 1000—1100 de jertfe, inse atunci numerulu de 100.000 este scadintu celu putienu la 60.000.

** (Urmel' resbelulu) d'intre Franci'a si Germani'a se vedu si pre terenulu literariu. Invetiati francesi, cari au fostu alesi ca membri correspundinti ai universitatii germane, si-au datu demissionu pre motivu, ca numai potu avé relatiuni cu unu poporu care s'a portatu asié de infam cu Franci'a. Intre acesti-a este si renumitul Chevreau si Pasteur. Societatea de aclimatiune inca n'a remasu mai pre josu. Acést'a a stersu d'in listele sale pre toti princiori nemtiesci, cari figură ca membri.

** („Intormatiunile“ d'in Bucuresci) ni spunu, că dlu Ales. Zisu, directorele telegrafeloru, este numitu de plenepotentiariu alu guvernului romanu spre a inchiaia conventiuni postale cu guvernele Russiei, Serbiei si Greciei.

** (Cum a ajutat u America pre Franci'a,) se vede d'in unu raportu militar, in care se constata, că de la 3. septembrie pâna la 1. martiu de la New-York s'a espedatu pentru Franci'a diferite bastimente cu materialu de resbelu, in valóre de 13,810,799 dolari. — Anume s'au tramisu 91 baterie, 703,731 pusce, 35,800 pis-

tole, 11,000 spade, 87,750 carabine, 117,082,379 cartusie, 80,040 torniste, 21,660 revolvere si 13,315 de ladi cu munitiuni si altu materialu de resbelu.

** (Cetimu in „Telegrafulu“ d'in Bucuresci), că poterniculu prefectu de la Ploiesci a arestatu pre dlu Candiano Popescu si pre alti cetatieni de acolo. Caus'a acestei arestări nu se scie, dar' se scie ace'a, că satelitti guvernului actuale nu prè cauta la cauza, ci mai multu la — efectu.

** (Eruptiunea Vesuvului.) Diariului „Opinione“ d'in Florenti'a i se comunica pre cale telegrafica, cu datulu 27. aprilu, că muntele Vesuvu la Neapolea a eruptu si vomeză focu cu una potere estra-ordinaria. — Lav'a a ajunsu pâna la cetatea Santo Jonio, care este degiã parasite de locuitori.

** (Ministrulu pentru a perare a t'rii) va escrie concursu pentru ocuparea mai multoru posturi de ascultatori practicanti. Concurentii la aceste posturi trebue sè fia absolvatu studiile juridice si indata dupa depunerea esamenului ajungu la rangulu de locotenente ascultatoriu cu emolumentele unui locotenente de clasea a dou'a. Ajutoriulu anualu face 300 fl. v. a.

** (De la camera reprezentantilor Ungariei.) In siedinti'a de ieri, 3. maiu, s'a pertratatu raportulu comissionii de immunitate despre petitiunea procurorelui generalu, prin carea cere permissiunea camerei d'a poté intentă unu nouu processu de pressa contra d'ni deputatu serbu, dr. Svetozaru Miletics, pentru unu articlu aparatu in diariulu seu „Zaslava.“ Dupa una desbatere lunga si forte viua, camera acceptă propunerea comissionii, si asié estradă de nou pre deputatulu Miletics, care de presinte suferu in carcerulu magiaru d'in Va'iu, pentru a fi trasu inaintea tribunalului de jurati. Totu in siedinti'a acést'a s'a inceputu desbaterea speciala a supr'a proiectului de lege despre organizarea tribunaleloru de prima instanta, dupa-cc mai antăiu ministrulu de justitia, Balt. Horváth, respunse la interpellatiunea deputatului Ignatiu Dietrich, facuta cu privire la terminulu executării acestei legi, si la modalitatea implerii posturiloru de presiedinti si judi. D'in lips'a spatiului, raportulu acestei siedintie lu vomu publică in numerulu prossimu alu diariului nostru.

** (Dlu Nicolau Nilvanu), advocatu in Siomeut'a-Mare, facu dilele trecute censur'a advocatiale si d'in legile cambiale, d'in legile civile a facutu-o inca in anulu 1868; era dlu Vasiliu Bordasiu, d'in Lugosiu, facu censur'a d'in legile civili. — Li uramu ambiloru succesu favorabilu.

** (Graduatiune.) Cu bucuria inregistrămu si graduarea de Dr. in medicina la universitatea sciintieloru in Vienn'a a d'ni Adalbertu Balintu, carele inca cu inceputulu lui aprilu a. c., se reintorse in patri'a sa mai angusta „Ros'ia de munte.“ Avendu de cugetu a se asiediã si a-si incepe praxea medic. séu aici séu in vecinulu comitatulu de preste munti.

Sciri electrice.

Vie'n'a, 2. maiu. Ieri sosira aici sciri telegrafice de la contele Hoyos, conducatoriulu consulatului ostrungurescu d'in Versali'a, si de la maiorulu Kodolie d'in Parisu, cari convinu in ace'a, că lupt'a decisiva intre guvernulu de Versali'a si intre communa a inceputu cu violintia mare, că Parisulu e atacatu d'in tote partile si că truppele de Versali'a au ocupatu degiã fortulu Issy.

Berolinu, 2. maiu. „Correspundinti'a provinciale“ confirma, că guvernulu francesu a refuitu speșele de intertentiune pâna la finea lui aprilu. Reichstag-ulu transpuse proiectulu de lege despre incorporarea Alsatiei si Lotaringiei unei comissionii constatatoria d'in 28 membri. — Bismarck desfasiură necesitatea acestei incorporări d'in punctu de vedere alu securitatii păcii europene, si observă, că reprezentantele francesu i-a predatu in 6. augustu 1866. unu ultimatu, prin care Franci'a cereă cederea cetății Mainz, că-ci la d'in contra va urmă dechiararea resbelului; numai morbulu lui Napoleonu impedecă atunci erumperea resbelului. — Relativu la proiectele de complanare in resbelulu ultimu, Bismarck dîse: Speșele de resbelu cu demolierea fortaretieloru nu ni-a fostu suficiente; una Lotaringia si Alsatia neutralizata n'ar' avé neci voia ne i potere d'a observă neutralitatea in casulu unui resbelu; ne vomu nesu cu pacientia si amore nemtiesca, si an. mitu prin libertatea comunitătiloru a cascigă éra pre partea nostra poporatiunea nemtiesca oponenta. Diariulu „Norddeutsche Zeitung“ spune, că contra proiectulu francesu, propusu in

Brussell'a cu privire la solvirea speșelor de resbelu, e contra conventiunii inchiaiate, inse d'ni norocire esiste una garantia suficiente pentru executarea păcii preliminate.

Versali'a, 2. maiu. Truppele generalului Vinoy luara cu asaltu gar'a călii ferate de la Clamart, si reocupara castelulu Issy, prin ce fortulu Issy e pre deplinu asediatu.

Versali'a, 2. maiu, 8 ore demaneti'a. Unu batalionu de venatori ocupă asta nopte gar'a de la Clamart, care éra ocupata de doue batalione ale federatiloru. Federatii avura 300 morti, nu avuramu inse numai pucini raniti. — Totu odatu doue regimente atacara fortulu Issy, care fu parasitu indata; noi lu-ocuparamu si feceramu 300 prizonieri, cari se afla asta di in Versali'a — Alegerile municipale sunt multumitorie; ele au re-estiu in sensu republicanu conservativu. prin urmare, favorabile pentru guvernulu lui Thiers. — List'a partitei progresiste a reestiu in vre o câte-va cetăti, precum in Angers, Mans, Perigueaux, d'in contra inse in cetătile mari Toulouse, Marseille, St. Etienne, rezultatulu alegeriloru este multumitoriu.

Versali'a, 3. maiu. Contele Chambord a tramisu ministrulu de resbelu 500.000 franci in favorulu celoru raniti.

Versali'a, 3. maiu Russel, respundendu in 3. l. c. la sommatiunea fortului Issy, amenintiă că la casu candu se voru mai reinnoi asemenea sommatiuni, va lasă sè se impusce parlamentariulu. — Fain'a despre demissionarea lui Mac-Mahon e falsa. Raporturile communei parisiane spunu, că ataculu trupeloru de Versali'a contra Saquet ului fu respinsu; lupt'a de infanteria d'in Issy s'a terminatu cu perderi mari in ambele parti. In Neuilly inca se intemplara de a sér'a încóce diferite lupte de infanteria. Demolierea columnei Vendome d'in Parisu s'a anuciatu pre 8. l. c.

Roma, 3. maiu. Lucrările in processulu quirinalu se accelereza in sperantia, că regele Victoru Emanuel va soși aici in prim'a iuliu, și va inaugură in modu solemn resiedinti'a in elu. Dar' regele nu se va espune lungu tempu mișmeloru de ver'a d'in Rom'a, că ci preste putien dile elu va merge intre muntii d'in Piemontu, si numai in decemvre se va asiediã permanentu in nou'a capitala.

Berolinu, 3. maiu. Francesii refuira in prim'a maiu speșele de intertentiune, in suma de 19 millione franci.

Bucuresci, 3. maiu. Rosii cadiura la alegerile municipale de aici; Scarlatu Rosetti e alesu de primariu.

Versali'a, 3. maiu, ser'a. Lucrările de atacu se continua; pâna acum'a s'au intemplat numai nesce loviri reinsemnate intre avangarda.

Brussell'a, 3. maiu. „Independinti'a belgiana“ comunica, că comun'a a decisu a renuciã la tote pusetiunile cari cadu afara de cetate, si a se margini numai la a perarea fortificatiuniloru de pamentu si la zon'a a dou'a.

Vie'n'a, 4. maiu. Diariulu „Tagespresse“ comunica d'in Brussell'a, că negociatiunile cu regele Olandiei privitorie la cedarea Luxemburgului in favorulu Germaniei, sunt aproape terminate. — Representantele Francei la conferinti'a d'in Brussell'a si-a cerutu de la Thiers demissionu, d'in caus'a că intre d'insulu si reprezentantele nemtiescu Arnim s'a escatu una differentia personala.

Vie'n'a, 4. maiu. Fôia oficiale de asta di publica unu autografu imperatescu d'in 2. l. c. cătra ministrulu Jiricek, prin care imperatulu si-espriima dorinti'a, ca in Cracovi'a sè se infintieze una academiã de sciintie, si insarcineza pre ministrulu a negociã cu societatea cracoviana sciintifica pentru straformare in academiã, si a presintu imperatului propunerile necesarie.

Propriet., edit. si red. respundiet.: ALES. ROMANU.